

2. Вашуленко, М. (2011). Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. *Початкова школа*, 1, 14. [українською мовою].

3. Гаврилова, Н. (2012). Класифікації порушень мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського НУ ім. І. Огієнка, 20, 293. [українською мовою].

4. Данілавічюте, Е. (2006). Діагностика стану сформованості складових мовленнєвої діяльності, що зумовлюють оволодіння навичкою читання. Збірник наукових праць, 3, 119. [українською мовою].

5. Журавльова, Л. (2016). Діти молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями у системі освіти. Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова, 19, 101. [українською мовою].

6. Каменщук, Т. (2023). Коронавірусна пандемія COVID-19: психологічні проблеми у дітей. *Пайдея в дзеркалі європоцентричних трансформацій українського культурно-освітнього простору: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. присвяч. 97-й річниці з дня народження Мішеля Фуко (16–17 берез. 2023р.)*, ТОВ "Друк плюс", 213-215. [українською мовою].

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

УДК 159.9:327.5

Лебєдєва Наталя Миколаївна,
*студентка спеціальності «Психологія»,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

***Анотація.** В статті викладено теоретичний аналіз психологічних проблем адаптації українських мігрантів під час війни, а також особливості негативних проявів дезадаптації в новому етнокультурному середовищі.*

***Ключові слова:** мігрант, соціально-психологічна адаптація, вимушена міграція, дезадаптація.*

Актуальність дослідження. За даними Міжнародної організації з міграції, понад 12,5 мільйонів українців покинули свої домівки під час повномасштабного вторгнення росії на територію нашої країни. Більше 7,7 мільйонів з них стали внутрішньо переміщеними особами. Громадські організації, які займаються проблемою адаптації мігрантів вказують на численні труднощі з якими зіштовхуються люди.

У науковій статті В. Яремійчука гостро підіймається проблема дезадаптації вимушених мігрантів з України через жорстокий напад росії. Автор вказує на поширені у них прояви стресу, тривожності, депресії, втрати контролю, емоційної нестабільності, «роз'єднання сім'ї» та його вплив на адаптацію мігрантів. Гострі проблеми мігрантів проявляються в питаннях безпосереднього розміщення та подальшої адаптації в країні, не володіння європейськими мовами та відсутністю професійних умінь та навичок, сертифікованих в ЄС.

Водночас, в умовах трагічних подій війни та масової міграції гостро постають питання врегулювання проблеми інтеграції мігрантів в суспільне життя європейських країн, їх адаптації до нового соціокультурного простору, вирішення проблем, що виникають із соціальним забезпеченням мігрантів та ін. Так, Т. О. Кириченко наголошує, що для українських мігрантів, які інтегруються у соціально-культурний простір європейських країн, дуже важливо зберігати свою національну ідентичність та культуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблема вивчення міграційних процесів охоплює дослідження, що переважно фокусуються на проблемах психологічної адаптації мігрантів до нового культурного оточення (О. Є. Блінова, І. В. Калашник, І. В. Тарасюк, В. Плющ та ін.).

Теоретичний аналіз особливостей соціально-психологічної адаптації мігрантів до іншого етнокультурного середовища вивчалися крізь призму

взаємодії особистості та етнокультурних цінностей країни, у яку інтегрується мігрант (О. Є. Блінова); стратегії активного пристосування особистості до відмінних від звичних характеристик нового етнокультурного середовища (В. Плющ); мовленнєва адаптація дітей мігрантів до іншомовного середовища (І. В. Тарасюк).

Мета статті полягає в стислому огляді й аналізі наукової літератури з проблеми дослідження особливостей адаптаційних процесів українських мігрантів в країни Європейського Союзу.

Завдання: теоретично узагальнити та розкрити особливості адаптації українських мігрантів до країн ЄС та окреслити наслідки дезадаптації.

Методи: теоретичний аналіз та узагальнення наукових джерел із проблеми дослідження, контент-аналіз інтерв'ю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптаційну поведінку мігрантів, слід розглядати в складі зовнішніх (екзогенних) і внутрішніх (ендогенних) факторів. Перші включають соціальні методи пристосування мігрантів до економічних, соціальних, побутових процесів на новій території. Другі пов'язані з людськими ресурсами (професійними, освітніми, культурними, психологічними), які є необхідними чинниками соціально-економічної стійкості територій міграційного зростання. Проте, основою адаптації мігрантів є соціокультурне середовище, яке утворюється з чотирьох сфер людської діяльності: життєзабезпечуючої, виробничої, соціонормативної та пізнавальної. Кожна з цих сфер характеризується своїми цінностями і способами реалізації. Так, В. Плющ виділяє п'ять можливих адаптаційних стратегій мігрантів: асиміляцію, ціннісну інтеграцію, інклюзивну інтеграцію, мультикультуралізм та сегрегацію, кожна з яких притаманна певним українським мігрантам.

Психологічні проблеми, викликані розлученням та втратами емоційних зв'язків вимушених мігрантів з України супроводжуються численними проявами дезадаптивної поведінки мігрантів. Контент-аналіз негативних

проявів дезадаптації українських мігрантів за матеріалами інтерв'ю представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Негативні прояви дезадаптації українських мігрантів

Емоційний компонент	Когнітивний компонент	Морально-поведінковий компонент
Страх і тривожність; депресія і сум; самотність та ізоляція; роздратованість і гнів; низький рівень самопочуття і невпевненість; стигматизація і дискримінація	Критична оцінка небезпек; ригідні когнітивні упередження; песимістична оцінка ресурсів та прогнозів; знижений рівень поінформованості; малий доступ до новин; містичне мислення	Дезадаптивна соціальна поведінка; упередженні етичні погляди; конфлікти цінностей; ризик порушення норм і законів; конфлікти з іншими мігрантами чи місцевими жителями; негативне ставлення до міграції

Своєчасна допомога суб'єкту, що полягає у виявленні дезадаптивних тенденцій, дозволяє їх об'єктивувати та спрямувати психіку суб'єкта у бік конструктивних дій. Такі дії виявляються у прийнятті іншої культури та людей з їх особливостями, позитивному налаштуванні на успіх та долання труднощів,

розуміння особливостей життя інших людей та прагнення адаптуватися, збереження власної культури тощо.

Висновки. Найбільш корисним в управлінні дезадаптацією може стати міждисциплінарний підхід, що об'єднує психологію, соціологію, антропологію, правознавство. Це сприяє глибшому розумінню явища та розробці комплексних стратегій підтримки. Персоналізовані стратегії підтримки українських мігрантів можуть бути більш ефективними в управлінні дезадаптацією.

Перспективи дослідження. Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення особливостей розвитку резиліентності українських мігрантів у сприянні їхній адаптації та інтеграції.

Список використаної літератури.

1. Кириченко, Т. О. (2023). Адаптація та інтеграція викладачів англійської мови–українських вимушених мігрантів у європейських країнах. [українською мовою].
2. Калашник, І. В., Фомич, М. В. (2022). Особливості прояву дезадаптації емігрантів та можливості її упередження. *Вісник Національного університету оборони України*, 5 (69). [українською мовою].
3. Плющ, В. (2022). Концептуальнізація адаптаційних стратегій сучасних мігрантів з України в Ізраїлі. *Scientific Collection «InterConf+»*, (28 (137)), 135-146. [українською мовою].
4. Яремійчук, В. А. (2023). Психологічні аспекти адаптації та інтеграції українців за кордоном у зв'язку з російсько-українською війною (Bachelor's thesis, ТНТУ ім. І. Пулюя). [українською мовою].
5. Tarasiuk, I. (2013). Methodological basis of research of speech adaptation level by migrant's children to foreign environment /I. Tarasiuk// *Scientific Letters of Academy Society of Michal Baludansky*. – Košice, Slovakia, Volume1, No. 1/2013. – P. 120 – 123 [англійською мовою].